

Cal Mas Vell

Avià

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Nucli antic, Carrer Portal, 30. 08610 AVIÀ
Emplaçament Al nucli antic, a l'inici del carrer Abat entrant per la carretera de Cal Rosal.

Coordenades:

Latitud: 42.077716158604
Longitud: 1.8253961145421
UTM Est (X): 402840
UTM Nord (Y): 4659073

Classificació

Número de fitxa 08011 - 10
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Gòtic Modern
Segle XIV-XVIII
Estat de conservació Dolent
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: BCIL 1441-I. Acord ple Consell Comarcal 17/03/2004.
Data aprovació: dc., 17/03/2004 - 12:00
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 094A09000
Fitxes associades:
[Nucli antic d'Avià](#)
[Carrer del Portal](#)
Autoria de la fitxa María del Agua Cortés Elía
Data de registre de la fitxa: dc., 21/11/2001 - 01:00

revisió:**Data de la darrera revisió:** dl., 31/03/2025 - 13:25

Descripció

La casa de cal Mas Vell és fruit de la unió de tres cases, tal i com es dedueix de la façana, de la distribució interior i del que sabem pels documents que conserven els propietaris. És un edifici de planta rectangular distribuït en tres plantes, amb coberta de teula a dues vessants amb el carener paral·lel a la façana principal i amb una superfície total de la planta de 80 m². La façana principal dona al carrer Portal i la posterior a la plaça Abat Oliba, lloc on es trobava l'antic cementiri de l'església parroquial de Sant Martí; les dues laterals actuen de mitgeres amb les cases que es troben a cada costat (cal Sitges i cal Candela). Els murs exteriors de la façana principal són de pedra barrejada de diferents tamanys, essent més grossos i ben escairats els carreus de les cantoneres; el mur posterior és de pedra a la planta i de tàpia als pisos superiors. La casa té dues portes a la façana principal, una d'arc de mig punt adovellat situada al centre, i una altra a l'esquerra amb llinda de fusta que va ser ampliada amb posterioritat. Les finestres no segueixen un ordre simètric: les de la primera planta han estat ampliades darrerament i s'han tret els ampits; les tres més centrals tenen els muntants exteriors decorats amb acanaladures tallades que es troben en molt mal estat degut al tipus de pedra emprada (sorrenca); les finestres de les golfes són més petites i també amb llindes, ampits i cantoneres de carreus de pedra. La façana posterior no té obertures. L'interior de la casa es troba en mal estat ja que fa uns 60 anys que resta abandonada, però es pot observar l'evolució d'aquesta. A la planta baixa del cos central hi ha dos arcs diafragma apuntats, un fragment de paret d'opus spicatum i l'arrencada de l'escala de pedra, essent aquests els elements més antics; la resta ha estat fruit de modificacions degudes a les necessitats dels habitants. Així a la planta les finestres tenen festejadors, es conserva una aigüera encastada a la paret est, un foc a terra de campana ample amb forn de pa, una columna hexagonal al centre i llindes de portes esculpides: una amb el nom de Francesc Mas i la data 1670, i una altra amb un sol i un escut, aquesta darrera es troba tapiada ja que comunicava amb la casa del costat, cal Sitges, del mateix propietari i que s'ha rehabilitat darrerament. Amb les remodelacions es van tapar elements anteriors, com els arcs diafragma. A les golfes es conserva també una llinda esculpida amb la rosa de la bona sort, símbol d'eternitat, i una inscripció il·legible. Aquí es guardava fins fa dos anys una espasa que s'atribueix al Comte d'Espanya.

Observacions:

Es va refer la teulada, es van eliminar part dels sostres interiors i es van ampliar les finestres l'any 1999.

Història

Gràcies als documents que ha guardat la família sabem part de la història de la casa, així com tenim referències d'altres cases del nucli antic. La primera referència documental la trobem al 1347, quan Jaume Mas compra una terra a la sagrera d'Avià que limita amb una altra terra de la seva propietat. El 1438 Jaume Mas, descendent de l'anterior, compra la casa de Pere de Guarans a la sagrera d'Avià que té a un costat la casa de Brotons i a l'altre la de Ramats. L'any 1524 Francesc Mas de la sagrera compra el mas derruït de Ramats que limita a sol ixent amb el cementiri de l'església de Sant Martí, a ponent amb el camí públic, a migdia amb la casa de la rectoria i a tramuntana amb la casa del mateix comprador. Aquestes dues compres donen origen al conjunt de cal Mas Vell que s'ampliarà posteriorment amb la compra de l'altra casa contigua. La més antiga és la que es va comprar a Pere Guarans i que correspon al cos dels arcs apuntats.

Aquest Francesc Mas que va comprar la casa surt al fogatge de 1553. Els Mas eren una família de pagesos de la sagrera que a partir del segle XV van augmentar les seves possessions amb la compra de terres, vinyes i masos al terme de la parròquia de Sant Martí. Segons el capbreu del monestir de Ripoll del 1758-59, el mas del Mas de Josep Mas de la parròquia de Sant Martí d'Avià estava sota el domini de dit monestir, essent el mateix alou que ja existia al segle XIV procedent de les anteriors propietats dels Guarans. Degut a que cal Mas era la casa que més produïa de la parròquia de Sant Martí va ser nomenada casa major delme a L'Excusado (1766-69), lliurant el delme a la hisenda reial (PLANES, 1985). Al principi del segle XVIII la família es trasllada a viure a la nova casa de Cal Mas Nou i a Cal Mas Vell s'instal·len masovers. Actualment s'utilitza com a magatzem i està pendent d'una rehabilitació.

Bibliografia

CAPSADA, J. I VALL-LAMORA, R. (1990). Masies d'Avià. L'Erol, núm. 31, pàgs. 14-16. Àmbit de Recerques del Berguedà.

CORTÉS, M. del A. (1996). Demografia històrica d'Avià. L'Erol, núm. 52, pàgs. 39-44. Àmbit de Recerques del Berguedà.

CORTÉS ELÍA, MARÍA DEL AGUA (2019). De bona casa, bona brasa. La casa i l'espai domèstic rural al Berguedà. Temes d'Etnologia de Catalunya, 30. Generalitat de Catalunya.

PLANES I ALBETS, A. (1985). L'arrendament de les prestacions pageses de caràcter feudal: consideracions sobre la figura del petit arrendatari del segle XVIII. Institut d'Estudis Ilerdencs. Lleida.

SERRA, Rosa (1998). Les possessions del monestir de Santa Maria de Ripoll al Berguedà. "L'Erol", n° 57. Pàgs. 34-39).

